

A. K. Ü. BOLVADİN MESLEK YÜKSEKOKULU'NUN BOLVADİN'İN SOSYO - KÜLTÜREL YAPISINA ve EKONOMİSİNE KATKILARI

Öğr. Gör. Erdal ERGÜN*

ÖZET

Bir yerleşim yerinin veya yörenin kalkınmasında yüksek öğretim kurumlarının ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerinin olacağı bilinmektedir. Bu çalışmada, bölgesel kalkınma çerçevesinde yükseköğretimin öneminden bahsedilmiş ve az gelişmiş veya gelişmekte olan yörelerde bulunan yükseköğretim kurumlarının buldukları yörenin gelişimindeki etkisi araştırılmıştır. Bu bağlamda uygulama olarak Afyon Kocatepe Üniversitesi Bolvadin Meslek Yüksekokulu incelenmiştir. Anket çalışması yapılarak, Bolvadin Meslek Yüksekokulu'nun Bolvadin'e ekonomik, sosyal ve kültürel etkileri araştırılmıştır.

ABSTRACT

It is known that there will be economic, social and cultural effects of the higher education institutions on the development of a district. In this study, the importance of the higher education for the regional development is mentioned and the effects of the higher education institutions over the less developed or developing areas, in which they are established, are searched. In this respect, A.K.Ü. Bolvadin M.Y.O. is studied as a case study. Applying a public survey, the economic, social and cultural effects of Bolvadin M.Y.O. in Bolvadin are searched.

* Afyon Kocatepe Üniversitesi, Bolvadin Meslek Yüksekokulu.

GİRİŞ

Dünyada her alanda (ekonomi, politika, iletişim, teknoloji, vs.) hızlı ve yoğun bir değişim yaşanırken, bu değişimin itici gücü; kuşkusuz bilginin doğasındaki değişim, teknolojik değişimler ve kuşandığı bilgiyle rekabete dayalı toplumsal ilişkiler düzeneğinde tutunma çabası içindeki bilgili insandır. Günümüz toplumlarının çeşitli adlandırılma biçimleri (bilgi toplumu, küresel toplum, post-endüstriyel toplum, vs.) üzerinden okunabilecek bir değişimin temel izleklerinden biri olan "bilgi toplumu" kavramı ve onun çağrıştırdıkları kuşkusuz yapılan çalışma bağlamında doğru bir tercih olarak görülebilir. Bu bağlamda bilim, teknoloji ve iyi yetişmiş insan gücü üretim faktörlerinin başında gelmektedirler. Yatırımların en önemlisi insana yapılan yatırımdır. Ülkelerin en büyük zenginliği de bilgi ve beceri düzeyi yüksek genç insan gücüne sahip olmalarıdır. "Bilgi Toplumu" olarak adlandırılan süreçte, bu toplumun bir unsuru olmanın temel koşulu kuşkusuz eğitim üzerinden, yukarıda da belirtildiği üzere insana yapılan yatırımdır. Günümüz koşullarında bu yatırımı olanaklı kılacak en temel araç genelde bütün bir eğitim sistemi, özelde ise üniversitelerde insana yapılan yatırımdır. Bireylerin bilgi birikimlerinin sağlanması büyük ölçüde yükseköğretimde verilen eğitim ile olur. Sonuçta bir ülkenin ekonomik ve toplumsal kalkınmasında bütün bir eğitim düzeneğinin olanaklarıyla yetiştirilen "insan gücü" temel faktör olarak başrolü oynamaktadır.

Yapılan bu çalışmanın amacı; Bolvadin M.Y.O'nun Bolvadin'in sosyo-kültürel yapısına ve ekonomisine katkılarının araştırılmasıdır. Çalışma Bolvadin örneği üzerinden, bölgesel kalkınmada yükseköğretim kurumlarının buldukları yere etkilerinin olduğu, mevcut yapıyı değiştirdiği ve bölge kalkınmasını sağladığı varsayımına bağlı olarak hazırlanmış yüksekokul dışındaki faktörlerin sabit olduğu varsayılmıştır. Bu bağlamda öğrencilere uygulanan anket çalışması ile elde edilen sonuçlar incelenmiştir. Sonrasında ise ilçenin ve yüksekokulun genel durumları da dikkate alınarak gelişimleri açısından çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

I. KALKINMADA ÜNİVERSİTELERİN YERİ

A) KALKINMA

Her ülkenin iktisadi, sosyal ve siyasal yapıları, doğal kaynakları, eğitim düzeyi ve benzeri gibi farklılıkları olduğundan kalkınmayı belli bir ölçütte tanımlamak güçtür.¹ Bunun için birçok tanımlama yapmak mümkündür.² Genel anlamda kalkınmanın tanımı, bir toplumun iktisadi, sosyal ve siyasal açıdan topyekün iyileşerek belli bir hayat seviyesini yakalaması,³ ekonomik yapıdaki dengesizliklerin giderilerek ekonominin genişlemesidir⁴ şeklinde yapılabilir. İktisadi anlamda kalkınma kavramı ise; iktisadi gelişme kavramı ile aynı anlamı taşımakta olup,⁵ belirli bir dönem içerisinde üretim faktörleri birimleri başına verimliliğin devamlı artmasından dolayı bir ülkenin kişi başına gerçek gayri safi milli hasılası veya gelirinde artışların olmasıdır.⁶ “Kalkınma sadece üretimin ve kişi başına gelirin arttırılmasından ibaret olmayıp, ekonomik ve sosyo-kültürel yapının da değiştirilmesi, yenileştirilmesi anlamına gelir.”⁷ İktisadi kalkınmanın tek unsuru yeterli fiziki sermaye gücü değildir. İktisadi kalkınmayı gerçekleştirebilmek ve ekonomik büyümeyi hızlandırabilmek için gerekli olan unsurlardan biride eğitilmiş insan gücüdür. Emeğin üretimdeki verimliliğinin artırılabilmesi eğitimle mümkün olmaktadır.⁸

¹ Ali ÖZGÜVEN, *İktisadi Büyüme, İktisadi Kalkınma, Sosyal Kalkınma, Planlama ve Japon Kalkınması*, Filiz Kitabevi Yay., İstanbul, 1988, s. 99.

² Kalkınma tanımları için bakınız D.V.Mc. GRANAHAN, “*Kalkınmanın Tanımı*”, (Çev: Zeki Kuşçu), T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Yay., No: 1362, Ankara, 1974, ss. 4-6.

³ İ. Hakkı DÜĞER, *Makro İktisat Teori ve Politika*, Kütahya, 1993, s. 230.

⁴ Halil SEYİDOĞLU, *Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük*, Güzem Yay., Ankara, 1992, s. 107.

⁵ Fikret BAŞKAYA, *Kalkınma İktisadının Yükselişi ve Düşüşü*, 1. Baskı, İmge Kit.Yay. Ankara, 1994, s. 23.

⁶ Ercan DÜLGEROĞLU, *Kalkınma Ekonomisi*, Uludağ Üniversitesi Yay. No:14, Bursa, 1991, s. 3.

⁷ Vural F.SAVAŞ, *Kalkınma Ekonomisi*, İ.T.İ.A. Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yay. No:315/547, İstanbul, 1979, s. 5.

⁸ Mustafa ERSUNGUR, “İktisadi Kalkınma ve Teknoloji” *Atatürk Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, C:10, Sayı:3-4, Erzurum, 1994, s. 42.

1. Bölgesel Kalkınma

Bölgesel kalkınma, kalkınma konusunun bölge düzeyinde ele alınmasıdır. Kalkınma bir ülkenin tüm bölgelerinde aynı anda ve aynı şiddette görülmez. Bunun yanında her şehrin kendi başına kalkınması ekstra masraflara neden olabilmektedir. Her şehrin havaalanı ve her şehrin otoyol istemesi gibi isteklerin karşılanamaması durumu ortadadır. Bunun yanında şehirlerin akılcı bütünleşmeleriyle ve ufku geniş yöneticilerle bu istekler karşılanabilmektedir. Bu da bölgesel kalkınma çalışmalarının yapılması ile olacaktır.⁹ Bölge kalkınması ile ülke kalkınması arasında yakın bir ilişki vardır. Bir ülkeyi oluşturan bölgelerin kalkındırılması demek o ülkenin de kalkınması anlamına gelir. Gelişmekte olan ülkeler, gelişmiş ülkeleri örnek alarak, belirli bir gelişmişlik düzeyine ulaşabilmek için, bölge gelişmesini makro seviyede değerlendirmek için çalışmalarda bulunmaktadır.¹⁰ Bir ülkenin topyekün kalkınması için bölgeleri arasındaki dengenin sağlanması ana hedeflerden biridir. Bölgeler arası dengeler sağlanamadığı sürece ekonomik faaliyetler gelişmiş bölgelere yığılma eğilimi göstermektedir. Bu yığılmalar bir süre sonra çeşitli ekonomik ve sosyal çevre sorunlarına yol açabilmektedir.¹¹ Bölgesel kalkınma çalışmalarında planlamanın amacı, kaynak israfından kaçınmak ve kalkınma hızından en az fedakarlık edecek şekilde kaynakların değerlendirilmesidir. Bu bakımdan, uzun vadede çözüme ulaştırılabilecek, fakat tedbirleri bugünden ele alınıp değerlendirilebilecek şekilde bölgesel kalkınmaya ağırlık verilmesi uygun bir politikadır.¹²

⁹ Meral KINACILAR , “Bölgesel Kalkınma Projesi Başlatılmalı” , *Dünya Gazetesi*, 8 Şubat 2001, s. 6.

¹⁰ Bülent AÇMA, *Gelişmiş Ülkelerin Az Gelişmiş Bölgelerini Geliştirmeyi Amaçlayan Politikaların İncelenmesi ve GAP Örneği*, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No:1991-7, İstanbul, 1991, ss. 19-20.

¹¹ Necati ARIKAN, “Bölgesel Kalkınmada Yatırımların Yönlendirilmesi ve Teşviki”, *Fırat Havzasının Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Kalkınması Sempozyumu*, Elazığ, (7-9 Nisan 1998), Elazığ, 1998, s. 101.

¹² Mustafa E. ERKAL , *Bölge Açısından Az Gelişmişlik*, Boğaziçi Yay., No:56, İstanbul, 1982, s. 26.

2. Kalkınmada Verimlilik ve Eğitim İlişkisi

Kalkınmada başarılı olabilmek için sürekli ve önemli “verimlilik artışları” sağlamak gerekir. Özellikle kalkınmayı basit bir üretim artışı olarak tanımlamak yerine ekonomik ve sosyal yapıda değişmeyi de içeren ve bir ülkedeki “sosyo-ekonomik etkenlik” düzeyinin artışı diye tanımlamak yolu seçilirse, o zaman, bunu sağlayacak büyüme kaynaklarının başında bilim ve teknolojinin gelişmesi ile kurumsal çerçevenin iyileşmesinin geldiği görülecektir. Bir toplumda, çeşitli düzeylerdeki karar birimleri zamanında ve doğru karar alamıyorlarsa, değişen koşullar karşısında durumlarını değiştiremiyorlarsa, ülkeyi iyi yönetemiyorlarsa o ülkede sosyo-ekonomik etkenlik sağlanamıyor demektir. Böyle bir durum uzun süre devam ederse söz konusu ülkeyi “az gelişmişlik” düzeyinde tutacaktır.¹³ Ülkenin bu durumdan kurtulması için insanların bilgi ve beceri düzeyinin yükseltilmesi, daha doğru kararların alınması için uygulamadaki tıkanıklıkların giderilmesi, kurumsal yetersizliklerin ve engellerin ortadan kaldırılması, son olarak da insanları daha üretken kılacak araç ve gereçlerin sağlanması gerekecektir. Bu uygulamaların hepsi verimliliği artırmaya yönelik yapılan uygulamalardır. Kalkınma, insan gücü gereksinimi ve istihdam bakımından eğitimi olumlu veya olumsuz yönde etkileyen önemli bir faktördür. Ekonomilerin istihdam alanları için insan gücü ihtiyacına ekonomik talep denilmektedir. Ülkede uygulanan ekonomi politikalarının bu talebi yaratması gerekir. Eğitim arz kaynağıdır ve görevi ekonomik talebi karşılamaktır. Bu bakımdan insan gücü-eğitim-istihdam arasında çok sıkı bir ilişki ve etkileşim vardır.¹⁴

Sonuç olarak gelişmekte olan ülkelerde kurulan yükseköğretim kurumları iktisadi ve insan gücü planlarına paralel olarak gelişmeli. mahalli kültürlerle ilişki içerisinde gelişimini sürdürerek toplumsal

13

ihtiyaçlara cevap verebilmelidir.¹⁵ Yükseköğretim kurumları buldukları yörede, hem gerekli sayı ve nitelikte insan gücü yetiştirmek, hem araştırma yapmak ve teknoloji üretmek, hem de yetişkinler için eğitim programları düzenlemek suretiyle yöresiyle bütünleşen ve bölgesel eğitim piramidinin zirvesini oluşturan, dolayısıyla da Türk eğitim sistemini güçlendiren birer kurum olmalıdırlar. Bu tedbirler ve yapılması gerekenler sonucunda ekonomik ve sosyal kalkınma büyük ölçüde sağlanmış olur.¹⁶

B) ÜNİVERSİTELERİN YEREL ETKİLERİ

Üniversiteler bilgi teknolojilerinin eğitim, araştırma ve geliştirme aracılığı ile üretildiği ve en iyi şekilde kullanıldığı kurumlardır. Günümüz bilgi toplumlarında üretimin daha fazla bilgi içermesi nedeniyle daha fazla uzmanlaşmış yani nitelikli elemanlara ihtiyaç duyulması, bu elemanların sağlanması açısından yükseköğretim kurumlarının önemini artırmaktadır. Ülke içerisindeki az gelişmiş bölgeleri geliştirme ve diğer gelişmiş bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını giderme amacı ile yükseköğretim kurumları doğrudan ya da dolaylı olarak etkilerde bulunmaktadır. Bu kurumlar öncelikle buldukları yerin sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmasına, eğitim düzeyinin gelişmesine ve de bölgede bulunan kaynakların değerlendirilmesine doğrudan katkıda bulunmaktadır.¹⁷ Üniversitelerin sosyo-ekonomik yapının değişiminde önemli yeri vardır. Toplumların geleceği için stratejik bir öneme sahip bu kurumlar, yeni bilgi ve tekniklerin geliştirildiği ve sorunların çözümü için alternatiflerin üretildiği yerlerdir. Ülkemizde yaşanan kimi iç sorunlara rağmen değişimin temel taşıyıcısı olmaya namzet bir kurum olarak üniversiteler sağlanacak gelişmiş alt yapı olanaklarıyla bu rolünü daha iyi oynayabilecektir.

¹⁵ Yüksel KAVAK, *Kalkınmada Öncelikli Yörelerdeki Yükseköğretim Kurumlarının Çevreye Dönük Faaliyetleri*, TOBB Yay., Ankara, 1990, s. 34.

¹⁶ Zekai BALOĞLU, *a.g.e.*, ss. 180-184.

¹⁷ Mesut ALBENİ, "Yükseköğretim Kurumlarının Gelişmekte Olan Bölgeler Üzerindeki Etkisi", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (Haziran 2001), Sayı: 5, Kütahya, 2001, ss. 138-140.

1. Yerel Ekonomiye Katkısı

Ekonomik etkiler, bir kurumun bir bölgede var olduğu dönemlerle olmadığı dönemler arasında, bulunduğu bölgedeki ekonomik aktiviteler arasındaki farklılık olarak tanımlanacak olursa; Yükseköğretim kurumlarının para girişi, yeni iş alanlarının ortaya çıkışı ve kamu hizmetlerinin niteliklerindeki artış gibi kısa dönem içerisinde gözlemlenebilecek etkilerini tahlil etmek sosyo-kültürel değişimi incelemeye göre daha kolaydır. Bölge ekonomileri üzerinde yükseköğretim kurumlarının ekonomik etkilerinin belirlenmesine yönelik olarak yapılan çalışmalarda ekonomik etkinin temel elementleri dört temel başlık altında özetlenebilir. Bunlar; bölge ekonomisine para girişi, emek piyasalarına üretkenliği yüksek işgücü girişi, yaşam kalitesine ilave katkılar ve bölge ekonomisinin yapısındaki uzun dönemli değişimler olarak sıralanabilir.¹⁸ Bir bölgede üniversitenin kurulması, üniversiteye mal ve hizmet sunan diğer işletmelerin faaliyetlerini de genişletecektir. Üniversiteler, yaptıkları harcamalar ve istihdam ettikleri personeller bakımından kuruldukları bölgelerin en önemli ekonomik birimlerinden biridir. Üniversitelerin yerel ekonomi üzerindeki etkileri; doğrudan, dolaylı ve uyarılmış olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. Bu gruplar vasıtasıyla sağlanan etkiler istihdam ve gelir olmak üzere iki açıdan ele alınmaktadır. Bu katkılar şöyle özetlenebilir:¹⁹

Üniversitenin çeşitli birimlerinde çalışan personel direkt katkıyı istihdam yoluyla sağlamaktadır. Personele ödenen maaşlar üniversitenin yerel ekonomi üzerindeki direkt gelir etkisidir. Dolaylı etkiler; emek dışında olan üretim faktörü sahiplerinin üniversiteye yaptıkları satışlar sonunda ortaya çıkan gelir ve istihdam artışını ifade etmektedir. Dolaylı katkılardan bir kısmı öğrenciler tarafından yapılan harcamalardır. Bu dolaylı etkiler; yurtlara yapılan ödemeler, gıda harcamaları ve kitap satış bölümüne yapılan ödemeler ve benzeri etkilerdir. Bu faaliyetler sayesinde ortaya çıkan istihdam imkanları da

18

belirlenebilir. Uyarılmış katkılar gelir elde eden bireylerin gelirlerinin o bölgede yerel olarak üretilen mal ve hizmetlere harcanmasıdır. Üniversiteler, beşeri sermayeye ve bölgenin ekonomik kalkınmasına önemli katkılarında dolayı oldukça önemli kurumlar olarak görülmüştür. Kısa dönemli olarak yükseköğretim kurumlarına yapılan yatırımlar uzun dönem içerisinde meydana gelecek olan getiriler olarak da değerlendirilebilmektedir. Yükseköğretim kurumlarından mezun olan öğrencilerin aynı bölgede kalarak çalışmaya başlaması ve bölgede yeni gelir akımlarına neden olması buna örnek olarak gösterilebilir.²⁰

2. Sektörlerin Gelişmesine Katkısı

Yükseköğretim kurumları insanların verimliliğinin artırılmasında etkili olan eğitim ve öğretimin kurumsal anlamdaki son aşamasını oluşturmaktadır. Bunun yanında kişilerin nerede ve ne şekilde çalışacağına da büyük ölçüde belirlendiği kurumlar yine yükseköğretim kurumlarıdır. Yükseköğretim kurumları gelişen sektörlerin ihtiyaç duyduğu nitelikte ve sayıda insanlar yetiştirmek durumundadır. Çünkü, teknolojik gelişme devamlı ve hızlı bir şekilde ilerlediğinden, teknolojinin yoğun şekilde eğitime uygulanmasını zorunlu hale getirmektedir. İhtiyaç duyulan nitelikte işgücünün istenilen zamanda kullanıma hazır hale getirilememesi verimliliği olumsuz yönde etkilemektedir.²¹ Belirli bir bölgede yükseköğretim kurumlarının kurulması ve geliştirilmesi sektörel yapının da değişimine yol açabilmektedir. Çünkü yükseköğretim kurumlarının kurulması ile birlikte bölgede yeni sektörler ortaya çıkabilir ya da gelişmiş ve geleneksel hale gelmiş bazı sektörler kapanmak zorunda kalabilir. Bunun yanı sıra az gelişmiş bölgelerdeki yükseköğretim kurumları ile önceden var olan sektörler ve yeni kurulmuş sektörler arasında yeterli koordinasyon kurulabilirse, yükseköğretim kurumları bölge gelişiminde sürükleyici sektör sıfatını alabilirler.²²

20

II. BOLVADİN M.Y.O 'NUN BOLVADİN 'E KATKILARI

A) BOLVADİN HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Afyon-Konya karayolundan 13 km içeride, il merkezine 61 km uzaklıkta, Antik Kral Yolu üzerinde ve Eber Gölü kenarında kurulmuş, Afyon'un merkez ilçeden sonra en büyük ilçelerindendir. Yüzölçümü 926 km²'dir. 1924 yılında ilçe olmuştur. Tarım, ticaret, giyim ve toprak sanayi üzerinde gelişmiştir. İlçede ekonomik hayat, tarım, ticaret ve sanayiye bağlıdır. Halkın geçim kaynağındaki ana unsur tarım ve hayvancılıktır. İlçemizin kendi adını taşıyan ovasında buğday, arpa, mısır, nohut, fasulye, yeşil mercimek, fiğ, şekerpancarı, haşhaş, ayçiçeği yetiştirilmekte; elma, armut, kayısı, vişne, kiraz gibi meyveler de üretilmektedir. "Heybeli Kaplıcaları" Afyon'a 30 km uzaklıkta ki Bolvadin Belediyesine işletilmektedir. Türkiye'de tek olan Alkoloid Fabrikası ilçeye hareketlilik kazandırmıştır. Bu gelişmelerden de anlaşılacağı üzere Bolvadin hızlı bir gelişme göstermektedir. İlçe turistik ve tarihî eserler yönünden oldukça zengindir. Eber Gölü, Heybeli kaplıcası, Horan parkı gezi ve dinlenme yerleridir.²³

B) BOLVADİN M.Y.O'NUN BOLVADİN İLÇESİNE SOSYO - EKONOMİK ETKİLERİ

Üniversitelerin önemli görevlerinden biri toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan gelişmesine katkıda bulunmak ve toplumsal değişimi sağlamaktır. Sosyo-ekonomik etkiler, bir kurumun bir bölgede var olduğu dönemlerle, olmadığı dönemler arasında bulunan aktiviteler arasındaki farklılık olarak tanımlamak mümkündür. Burada öncelikle Bolvadin M.Y.O.'nun sosyo-ekonomik hayatı nasıl etkileyebileceğinin düşünülmesi gerekir. Önemli olan Bolvadin M.Y.O.'nun Bolvadin'in kalkınmasının önemli bir aracı olarak kullanılabilmesidir. Kamu kaynaklarının yüksekokula yönelmesi durumunda, bu kaynakların etkin kullanımı sağlanabilecek ve ilin gelişimi yolunda önemli adımlar atılabilecektir. Çünkü üniversiteler buldukları mekanı insan kaynakları, teknolojik altyapı ve zihinsel farklılaşma gibi yollarla kalkınmaya hazır hale

²³ www.afyonhaber.com. 10 Mayıs 2003.

getirmektedir. Az gelişmiş şehirlerde bulunan yükseköğretim kurumlarının bu şehirlere gelir akımları olur. Bu akımlara örnek olarak kurumların yatırım harcamaları, istihdam harcamaları, öğrenciler ve onları ziyaret eden misafirlerinin harcamaları vb. verilebilir. Bu ve benzeri harcamalarla o şehirdeki insanların gelirlerinde artışlar yaşanır. Bolvadin'de de bu artışların yaşanacağı açıktır.

Üniversitelerin buldukları şehirdeki insan kaynaklarına yapacağı katkılara bakıldığında ve Bolvadin M.Y.O. örneği üzerinden değerlendirilme yapıldığında, yüksekokul aracılığıyla şehirdeki yükseköğrenimli insan sayısı artacaktır. Dolayısıyla daha fazla eğitim alan bu insanlar, kişisel olarak parasal ve parasal olmayan birçok kazançlarda bulunabileceklerdir. Bunun yanında kişisel olmayan kazançlar da söz konusudur. Şehirde genel eğitim düzeyinin yükselmesi ile birlikte sosyo-kültürel ve ekonomik gelişim sağlanabilecektir. Yine Bolvadin M.Y.O.'nun Bolvadin'e etkilerinin neler olabileceği konusunda, istihdam konusu da unutulmamalıdır. Öncelikle yüksekokulda çalışan personel doğrudan istihdam artışına neden olur. Ayrıca yüksekokulda öğrenim gören öğrencilerin mezun olduktan sonra Bolvadin'de kaldığı düşünülerek oluşturacakları istihdam artışları dolaylı olarak istihdam artışları sağlar. Bu durum Bolvadin'de bulunan birçok işletme ve sektörlerde sağlanabilecek pozitif bir durumdur. Her bölgede ve şehirde olduğu gibi Bolvadin'de bulunan Bolvadin M.Y.O. tarafından yapılabilecek seminer, konferans, panel bilimsel yayın, danışmanlık vb. gibi faaliyetler ve bu faaliyetler sonucu yenilik ve girişimcilik kültürünün oluşması, Bolvadin'de bulunan işletmelerin yeni teknolojileri kullanabilmesi yolunda olumlu bir ortamın oluşmasını sağlayabilecektir.

Bolvadin M.Y.O. tahakkuk servisinden alınan Mayıs 2003 verilerine göre Bolvadin ekonomisine sağlanacak katkılar anlamında personel giderleri kalemi toplam aylık 56.275.400.000 T.L ve yıllık ortalama 500 milyardır.²⁴

²⁴ Bu tutarlar Afyon Kocatepe Üniversitesi Bolvadin Meslek Yüksekokulu Tahakkuk Servisi'nden alınan verilere göre değerlendirilmiştir.

C) BOLVADİN M.Y.O. ÖĞRENCİLERİNE DÜZENLENEN ANKET ÇALIŞMASI ve SONUÇLARI

Türkiye son yıllarda sosyo-ekonomik açıdan büyük bir değişim geçirmektedir. Bu çalışma, Türkiye’de yükseköğretim sistemi genel kapsamı içerisinde, A.K.Ü. Bolvadin M.Y.O.’nun Bolvadin ilçesinin sosyal ve ekonomik yapısında ortaya çıkaracağı değişiklikleri ve katkıları tespit etmeyi amaçlayan ve elde edilen bulgular sonucunda çözüm önerileri aramayı hedefleyen bir çalışmadır. Anket çalışması Bolvadin M.Y.O.’da öğrenim gören 2039 öğrenciden 480 öğrenciye yapılmış, örneklem seçiminde orantılı olmayan kota örneklemesine başvurulmuş; Teknik ve İktisadi İdari Programların her sınıfından 1. ve 2. öğretim karışık 60’ar kişi tesadüfi olarak seçilmiş ve uygulanmıştır. Elde edilen bulgular (2003 yılı Nisan ayında) frekanslar ve çapraz tablolar biçiminde incelenmiştir. Değerlendirme, anket çalışmasında sorulan soruların sırasına göre yapılmıştır.

Öğrencilerin, yüksekokulda öğrenime başlamadan önce ikamet etmekte olduğu şehirlere bakıldığında; öğrencilerin % 17’si Bolvadin, % 21’i İstanbul, % 10’u İzmir’den, kalan % 52’lik kısmı ise diğer şehirlerden gelmektedir. Öğrencilerin, ailelerinin aylık gelir durumları aşağıdaki tabloda ayrıntılı incelenmiştir.

Tablo : 1 Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumları

Aile Geliri	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
250 milyon altı	52	10,4	10,6	10,6
250-499 milyon	211	42,2	43,1	53,8
500-999 milyon	159	31,8	32,5	86,3
1-1.499 milyar	34	6,8	7,0	93,3
1.5-1.999 milyar	16	3,2	3,3	96,5
2 milyar üstü	17	3,4	3,5	100,0
Ara Toplam	489	97,8	100,0	
Cevapsız	11	2,2		
Genel Toplam	500	100,0		

Öğrencilerin büyük bir kısmı (% 95) üniversite öğrenimini tamamladıktan sonra Bolvadin’de kalmayı düşünmemektedir.

Bolvadin'de kalmama nedenleri arasında en yüksek payı Bolvadin'de kişisel gelişim ve iş imkanlarının kısıtlılığı hususu almıştır. Bununla birlikte genelde öğrencilerin İstanbul ve diğer büyük şehirlerden gelmeleri, karşılaştırma yapıldığında Bolvadin'in küçük ve sıkıcı bir yer olduğu kanısını uyandırmıştır. Bolvadin'de kalmayı düşünen öğrenci kesimi (% 5) imkanlar dahilinde Bolvadin'de kalılabileceğini düşünmektedir. Öğrencilerin Bolvadin'in ekonomik hayatına en belirgin etkisi yapmış oldukları harcamalarla belirlenebilir. Öğrencilerin Bolvadin'de bir ay içerisindeki ortalama harcamaları aşağıdaki gibidir.

Tablo : 2 Öğrencilerin Bir Ay İçerisinde Yaptıkları Ortalama Harcamalar

Ortalama Harcamalar	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
100 milyon altı	52	10,4	10,5	10,5
100-150 milyon	182	36,4	36,7	47,2
151-200 milyon	118	23,6	23,8	71,0
201-250 milyon	72	14,4	14,5	85,5
251-300 milyon	37	7,4	7,5	92,9
301 milyon üstü	35	7,0	7,1	100,0
Ara Toplam	496	99,2	100,0	
Cevapsız	4	,8		
Genel Toplam	500	100,0		

A.K.Ü. Bolvadin M.Y.O. öğrencilerinin bir ay içerisinde Bolvadin'e ekonomik anlamdaki katkısı, yukarıdaki tabloya göre 365.675.000.000 TL. olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin ortalama 9 ay Bolvadin'de kaldıkları düşünüldüğünde ise; Bolvadin ekonomisine yıllık, yaklaşık 3,3 trilyon (3.291.075.000.000) T.L. katkı sağlanmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında Bolvadin M.Y.O. tahakkuk servisinden alınan Mayıs 2003 verilerine göre personel giderleri kaleminden Bolvadin ekonomisine yıllık katkı ise 500.000.000.000 T.L.'dir. Bu sonuçlardan hareketle A.K.Ü. Bolvadin M.Y.O. personeli ve öğrencilerinin ilçe ekonomisine toplam katkısı yıllık tahmini 3,8 trilyon T.L. olarak hesaplanmıştır. Bu tutar Bolvadin ekonomisine giren harcamalardır. 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre, Bolvadin ilçe nüfusunun 54.100 olduğu sonucundan hareketle;

yükseköğretim aracılığıyla Bolvadin ilçesinde yıllık kişi başına düşen gelir artışı yaklaşık $(3.800.000.000.000 / 54.100) = 70.240.295$ T.L. olarak hesaplanabilir.

Öğrencilerin büyük bir kısmı pahalı olmasına rağmen, rahatlık ve ders çalışabilme gibi avantajları nedeniyle kiralık evleri tercih etmektedirler. Evde kalmanın önemli sebebi olarak, sosyal yaşamın, gezilecek ve eğlenilebilecek mekanların sınırlı olması göze çarpmaktadır. Konut yetersizliği ve bundan kaynaklanan ev kiralalarının yüksekliği, konut sahiplerinin gelirlerinde önemli artışlara neden olmuştur. Öğrencilerin genel anlamda okuma alışkanlıklarının ölçümündeki sonuçlara göre Bolvadin M.Y.O. öğrencilerinin önemli bir kısmının genel anlamda okuma alışkanlıklarının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun ortalama standartlara getirilmesi için motive edici girişimlerde bulunulması önemli önceliklerdendir. Öğrencilerin çalışmak istedikleri alanların başında özel sektör gelmektedir. Bu durum aşağıdaki tabloda daha net görülmektedir.

Tablo : 3 Öğrencilerin Öğrenimini Tamamladıktan Sonra Çalışmayı Düşündükleri İş Alanları

Alan	Çalışılmak İstenen Frekans	Yüzde	Geçerli Toplam	
			Yüzde	Yüzde
Devlet Dairesi	139	27,8	28,1	28,1
Özel Sektör	255	51,0	51,6	79,8
Serbest	59	11,8	11,9	91,7
Diğer	30	6,0	6,1	97,8
Ara Toplam	494	98,8	100,0	
Cevapsız	6	1,2		
Genel Toplam	500	100,0		

Öğrencilerin çoğunun, yükseköğretimdeki sosyal ve kültürel etkinlikleri yeterli bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yükseköğretimde verilen eğitimin kalitesinin diğer üniversitelerle farkının olmadığı ve eğitimin yeterli olduğu konusundaki görüşler ağırlıktadır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu yükseköğretimin fiziki imkanlarının sosyal ve kültürel etkinliklere yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında imkanların etkinlik ve organizasyonlarda daha verimli kullanılması durumunda ve de Bolvadin'de bulunan kurum ve kuruluşların

yardımlarının sağlanması ile çalışmaların daha etkin hale getirilmesi sağlanabilir. Bu konu ile alakalı olarak, Bolvadin'deki yöneticiler ve yükseköğretim ile ilişki içerisinde bulunan işletmecilerle zaman zaman yapılan söyleşilerde, halkın ilerleyen zamanlarda yapılacak çalışmalarda görev alabilecekleri belirtilmiştir. Bolvadin'in kentsel sorunlarının en önemlileri sosyal ve kültürel etkinliklerin yetersizliği, altyapı yatırımlarının yetersizliği, ürün çeşidinin ve alışveriş imkanlarının kısıtlılığı, konut yetersizliği şeklinde sıralanabilmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu yükseköğretimde aldıkları eğitimin mesleki gelişimleri açısından yeterli olduğunu, fakat teknolojik imkanları tam kullanamadıklarından hoşnut olmadıklarını belirtmişlerdir. Yine öğrencilerin aldıkları eğitimle sosyal hareketlilik veya bir anlamda sosyal ve ekonomik gruplar arasındaki geçişin sağlanmasında karamsar bir tutum benimsedikleri, öğrencilerin, geleceğe yönelik planlarındaki bu belirsizliğin; Türkiye'nin mevcut ekonomik yapısındaki düzensizliğin, öğrencilerin düşünceleri üzerindeki yansımalarından kaynaklandığı sonucuna ulaşılabilir.

III. SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde eğitime ekonomik açıdan yaklaşımlar ağırlık kazanmıştır. Fiziki sermaye kadar insanla birlikte düşünülen beşeri sermayenin kalkınmadaki rolü, eğitim ve iktisat ilişkilerini bir başka ifade ile eğitimin ekonomik kalkınmaya etkisi konusunu ön plana çıkarmıştır. Eğitim kurumlarının yer seçiminden eğitici kadroya, eğitim teknolojilerine kadar birçok faktörü genel ve yöresel kalkınma ile iç içe bulunmaktadır. Bu bağlamda; eğitim ve istihdam ilişkileri iyi düzenlenmediği takdirde, az gelişmiş yörelerde açılacak yükseköğretim kuruluşlarından mezun olacak kişilerin bir üretim faktörü olarak gelişmiş yörelere kaçıışı engellenemez. Bu bakımdan, eğitim sektörü ile istihdam şartları arasında bilhassa eğitim sektörünün az gelişmiş yörelerin kalkınmadaki yeri açısından çok yakın bir bağ bulunmaktadır. Türkiye'de gelişmekte olan bölgelerde veya illerde kurulan yükseköğretim kurumlarının buldukları yerlerin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişimine ve kalkınmasına yönelik çalışmaları, yükseköğretim kurumlarının ana hedefi haline gelmiştir. Bu yüzden gelişmekte olan bölgelerdeki yükseköğretim kurumlarından beklenenler sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeyi sağlamalarıdır. Bölgesel

kalkınmanın sağlanması yolunda, üniversitelerin ilk etkileri, statik olarak öğrenci ve personel ile sağlanacak yeni para kaynakları oluşmasıdır. Daha sonra zamanla dinamik olarak, bilinçlenme, kültür farklılığı, girişimcilik vb. pozitif yönlendirmeler ortaya çıkacaktır. Bu bağlamda Bolvadin M.Y.O. merkezi Afyon'da bulunan Afyon Kocatepe Üniversitesi'nin alt birimi olarak üniversitenin genel stratejisine uygun şekilde hareket etmeli. Bolvadin'de sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeyi sağlayan bir kurum olmalıdır.

KAYNAKÇALAR

- AÇMA Bülent, *Gelişmiş Ülkelerin Az Gelişmiş Bölgelerini Geliştirmeyi Amaçlayan Politikaların İncelenmesi ve GAP Örneği*, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No:1991-7, İstanbul, 1991.
- ALBENİ Mesut, "Yükseköğretim Kurumlarının Gelişmekte Olan Bölgeler Üzerindeki Etkisi", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (Haziran 2001), Sayı: 5, Kütahya, 2001.
- ARIKAN Necati, "Bölgesel Kalkınmada Yatırımların Yönlendirilmesi ve Teşviki", *Fırat Havzasının Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Kalkınması Sempozyumu*, Elazığ, (7-9 Nisan 1998). Elazığ, 1998.
- ATİK Hayriye, "Üniversitelerin Yerel Ekonomiye Katkıları:Teori ve Erciyes Üniversitesi Üzerine Bir Uygulama", *Erciyes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 15, Kayseri 1999.
- BALOĞLU Zekai, *Türkiye 'de Eğitim*, Tüsiad Yay. Temmuz, 1990.
- BAŞKAYA Fikret, *Kalkınma İktisadının Yükselişi ve Düşüşü*, 1. Baskı, İmge Kit.Yay. Ankara, 1994.
- DÜĞER İ. Hakkı, *Makro İktisat Teori ve Politika*, Kütahya, 1993.
- DÜLGEROĞLU Ercan, *Kalkınma Ekonomisi*, Uludağ Üniversitesi Yay. No:14, Bursa, 1991.
- ERKAL Mustafa E., *Bölge Açısından Az Gelişmişlik*, Boğaziçi Yay., No:56, İstanbul, 1982.
- ERSUNGUR Mustafa, "İktisadi Kalkınma ve Teknoloji" *Atatürk Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, C:10, Sayı:3-4, Erzurum, 1994.
- GRANAHAN D.V.Mc., "Kalkınmanın Tanımı", (Çev: Zeki Kuşçu). T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Yay., No: 1362, Ankara. 1974.

KAVAK Yüksel, *Kalkınmada Öncelikli Yörelerdeki Yükseköğretim Kurumlarının Çevreye Dönük Faaliyetleri*, TOBB Yay., Ankara, 1990.

KINACILAR Meral, “Bölgesel Kalkınma Projesi Başlatılmalı” *Dünya Gazetesi*, 8 Şubat 2001.

ÖZGÜVEN Ali, *İktisadi Büyüme, İktisadi Kalkınma, Sosyal Kalkınma, Planlama ve Japon Kalkınması*, Filiz Kitabevi Yay., İstanbul, 1988.

SAVAŞ Vural F., *Kalkınma Ekonomisi*, İ.T.İ.A. Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yay. No:315/547, İstanbul, 1979.

SEYİDOĞLU Halil, *Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük*, Güzem Yay., Ankara, 1992.

ÜNAL L. Işıl, “Türkiye’de Yükseköğretim Sorunu”, *Verimlilik Dergisi*, Milli Prodüktivite Merkezi Yayını, Ankara, 1994.

ÜSTÜNEL Besim, “Ekonomik Kalkınmada Verimliliğin Yeri ve Önemi”, *Kalkınma Stratejisi ve Verimlilik Sempozyumu*, Milli Prodüktivite Merkezi Yay., No: 189, Ankara, 1975.

www.afyonhaber. com 10 Mayıs 2003.